PHILIPPE GRANGEAUD

S'acostuma a comparar els fenòmens del Front Nacional i de Donald Trump...

—Donald Trump és més recent. En canvi, per entendre el fenomen del Front Nacional, cal viatjar fins a l'Europa de finals dels vuitanta. En aquell moment neixen tota una sèrie d'extremes dretes, diferents les unes de les altres, amb un denominador comú: la lluita primer contra la immigració i progressivament contra la Unió Europea i les elits. Quan va néixer el Front Nacional el 1972, l'enemic era el comunisme. Amb la caiguda del Mur de Berlín va passar a ser l'islam, encara que Marine Le Pen puntualitzi que és l'islamisme radical.

—Però algun punt en comú sí que tenen, el FN i Trump.

—Evidentment comparteixen coses, tant els seus electorats i els seus líders. Tots dos estan contra la immigració, contra l'islam, contra la globalització, i a favor del proteccionisme i de retornar els seus països a la *grandesa*. Tots dos són nacionalistes. Un diu "America first" i l'altra "Les Français d'abord" ('els francesos, primer'). Tenen aquests punts en comú, però el Front Nacional se situa en el context europeu de la caiguda del comunisme.

—El cas francès no és diferent del de la resta de països europeus?

—No ho crec així. A Alemanya, Unió del Poble Alemany va treure el 13% dels vots el 1998, després de la reunificació. Als països nòrdics, també fa temps que s'hi està instal·lant una extrema dreta, els partits del que anomenem el *welfare chauvinism* ('xovinisme del benestar'), que ja tenen un electorat obrer i que defensen la idea del sistema social escandinau però reservat als *autòctons*. Als Països Baixos, abans de Geert Wilders, n'hi havia d'altres. I un dels més importants: el Vlaams Beland a Flandes, que segueix el model del Front Nacional.

Podem parlar d'una tercera onada de moviments de dreta radical a partir de finals dels vuitanta i principis dels noranta. Simplement que ara els veiem més perquè han guanyat en importància. Comencem a fer-hi atenció en el moment que arriben partits que no tenen vincles amb els anys trenta, el nazisme o el feixisme.

—Ara l'amenaça també és la globalització.

—Partits com l'UKIP, Veritables Finlandesos o la Lega Nord, que aparentment no tenen res en comú, acaben convergint contra la globalització. La consideren una amenaça econòmica, cultural i política. És a dir: ens roben els llocs de treball, la identitat i l'Estat-nació. A Europa, la globalització, la identifiquen amb la integració europea.

—L'arribada de Marine Le Pen va donar una cara nova al Front Nacional.

—Sí, li va donar una dinàmica nova. Està aconseguint uns resultats i una popularitat que el seu pare no va aconseguir. A les regionals va treure un 28% i ara té moltes possibilitats d'arribar almenys a la segona volta de les presidencials, perquè l'escenari polític ha explotat completament. Mentre els seus adversaris es divideixen i fragmenten,

NONNA MAYER

«El votant del Front Nacional no se sent defensat ni per la dreta ni per l'esquerra»

Nonna Mayer (Neuilly-sur-Seine,1948), professora a la SciencesPo de París i ex-directora del Centre Nacional d'Investigació Científica, fa dècades que estudia l'extrema dreta francesa. El millor antídot contra el Front Nacional, assegura, és "fer política".

Marine Le Pen resisteix bé, amb un 25-26% d'intenció de vot. Hi ha un partit, que és el Front Nacional; una candidata, que és Marine Le Pen; i un programa, que és la "preferència nacional", rebatejada com a "prioritat nacional".

—*France first*.

—Sí. La "preferència nacional" és un eufemisme de reservar els llocs de treball, les ajudes socials o els habitatges de protecció oficial al que ella considera que són francesos. I això ho vol inscriure en la Constitució!

—I és aquest el principal atractiu per als seus votants?

—Els nous votants no arriben al Front Nacional per un altre camí que el de la immigració. No és una condició suficient per votar el FN, però és una condició necessària. Siguin quines siguin les eleccions, més del 90% d'aquest electorat troba que a França hi ha massa immigrants. És un 30% o 40% per sobre de la mitjana nacional i un 50% o 60% per sobre dels votants de partits d'esquerres. Marine Le Pen ho formula com a "preferència nacional", però en el fons és el rebuig a la immigració, que, com la globalització, la consideren una amenaça econòmica, cultural i política.

—La clau del seu èxit és que ha penetrat en les classes populars.

—A partir dels anys noranta, el Front Nacional ha progressat entre l'electorat obrer. Primer va fer-ho entre els petits comerciants, les classes populars de l'electorat de dretes. Després ho va fer entre els obrers. L'última enquesta del CEVIPOF de SciencesPo mostra que, dels obrers que votaran a les presidencials, el 44% ho faran pel Front Nacional. Entre els assalariats fa un 35%.

El seu èxit s'explica perquè ha sabut recollir vot de tot arreu. També de sectors de la societat que mai no haurien votat per aquest partit: sindicalistes, catòlics practicants, gais... Fins i tot jueus! Això és gràcies a Marine Le Pen.

—També hi ha un temor al desclassament?

—Hi ha el sentiment que avui vivim menys bé que ahir i sobretot hi ha por del desclassament. El 2012, els obrers que votaven per Marine Le Pen no eren qualssevol obrers. Els més pobres tendien a l'abstenció, però aquells que tenien una petita qualificació o un salari més o menys correcte, que havien comprat una casa i fins i tot un cotxe, són els qui més votaven pel Front Nacional.

Nosaltres hem treballat molt amb els precaris, que necessiten les ajudes socials per viure. El 2012 votaven partits d'esquerra perquè estaven en contra de Sarkozy, el "president dels rics". Després de cinc anys d'esquerra en el poder, les mateixes persones diuen que ja no confien en l'esquerra. Diuen que amb Hollande els rics s'han tornat més rics i els pobres més pobres. I a les eleccions regionals del 2015 ja van votar més que la resta pel Front Nacional. Alguna cosa ha passat.

—L'estratègia de la *desdemonització* li ha funcionat, doncs.

—Jo diria que ha funcionat a mitges. Marine Le Pen és molt més popular que el seu pare, però continua sent un par- →

EFE

Marine Le Pen el 2011 durant una visita a Henin-Beaumont, al departament de Pas-de-Calais. Aquesta ciutat va caure en les eleccions municipals del 2014 en mans del Front Nacional.

→ tit percebut com d'extrema dreta i perillós per a la democràcia. L'estratègia de la *desdemonització* buscava mostrar que el Front Nacional era un partit com els altres, i tan sols el 28% troba que Marine Le Pen està capacitada per ser presidenta de la República. Dos de cada tres francesos diuen que Marine Le Pen els inquieta. Certament ha millorat la imatge, però continua fent por. Hi ha gent que, faci el que faci ella, associarà el Front Nacional, per exemple, a l'antisemitisme del seu pare.

—Però amb aquesta estratègia de la *desdemonització*, el Front Nacional ha canviat de veritat o és només màrqueting polític?

—És una barreja de les dues coses. Un punt que diferencia clarament Marine Le Pen del seu pare és l'antisemitisme. Ella va barallar-se amb el seu pare pels seus comentaris sobre el fet que les cambres de gas eren un detall de la història o que l'ocupació nazi no havia estat tan inhumana. Marine Le Pen, nascuda el 1968, no té pas nostàlgia de la Segona Guerra Mundial. Per a ella el gran tema és la immigració i l'islam, no els jueus.

Però, pel que fa a tota la resta, no ha canviat. La *preferència nacional* és el que demanava el seu pare el 1984. Ara ha tret la pena de mort del seu programa, però manté la possibilitat de restablir-la per referèndum. Més enllà del canvi d'imatge, el seu programa continua sent antiimmigrants i molt autoritari i repressiu...

—Hi ha qui compara Le Pen amb Fillon, que també té un discurs molt a la dreta.

—No tenen res a veure. Pot no agradar-nos François Fillon, però el seu partit no té la mateixa història que el Front Nacional. No té cap vincle amb els anys trenta. És un partit de dreta tradicional, clàssica. És un partit republicà. Podem estar totalment en desacord amb la seva concepció del liberalisme econòmic o el conservadorisme social, però no parlen d'establir la preferència nacional ni la pena de mort. No són exactament el mateix.

—El Front Nacional ha portat a la dreta els debats de la política francesa?

—Sí, això sí. Durant l'època de Sarkozy això era molt clar. Sarkozy va posar en el centre del debat polític la identitat nacional, la immigració i l'islam. I quan els partits del sistema situen aquests temes en el centre del debat, aquests hi surten perdent. Els votants de l'extrema dreta et diuen llavors que prefereixen l'original a la còpia. Quan el centre-dreta copia el Front Nacional, el legitima.

—També s'ha dretanitzat l'esquerra francesa?

—En les qüestions econòmiques i socials, encara hi ha diferències entre la dreta i l'esquerra. On hi ha un contagi d'idees, un viratge a la dreta, és en la lluita contra el terrorisme i les mesures a prendre amb els refugiats i la immigració. Però no es pot comparar Manuel Valls amb François Fillon, i encara menys amb Marine Le Pen.

—La segona volta continuarà sent un fre contra el Front Nacional en les pròximes presidencials?

—Ara com ara, aquest sistema de la doble volta pot generar una majoria molt àmplia contra ella. De moment ha estat sempre així. En la primera tenen resultats extraordinaris, sobrepassant fins i tot el 40%. Però en la segona volta tenen més de la meitat de l'electorat mobilitzat contra ells. És encara vist com un partit amb qui no es fa aliances. És una de les seves febleses.

—Però les enquestes a tot arreu s'estan equivocant.

—És per això que cal parar atenció... Per què s'equivoquen? Perquè els votants estan indecisos. Mai els votants no s'havien decidit tan tard. Com volem que es decideixin si encara no sabem qui serà finalment candidat? Els únics que ho tenen clar, perquè hi ha una candidata, un partit i un programa, són els votants del Front Nacional de Marine Le Pen.

—No es recorden escenaris tan incerts com l'actual.

—No sabem què passarà amb el fenomen Macron, fins on arribarà Fillon... Estem en la incertesa total. Hi ha tant rebuig a la política per tants motius... Només el 12% dels francesos confia en els partits polítics. Tres de cada quatre diuen que els polítics no es preocupen del que pensem. Dos de cada tres diuen que la classe política està més aviat corrompuda. És inversemblant en una democràcia representativa. Al final, la clau de tot serà qui anirà a votar, la mobilització.

—Quin és el millor antídot contra l'extrema dreta?

—Fer política i que els candidats i els partits s'adrecin als problemes concrets que preocupen els ciutadans. Fer escoltar la nostra veu a través dels diversos mitjans de què disposem, no només el vot. Reflexionar sobre les conseqüències del nostre vot. I anar a votar i també fer votar el nostre entorn. Després, més enllà dels resultats d'aquestes eleccions, caldrà reflexionar sobre com reformem en profunditat la nostra democràcia. •